

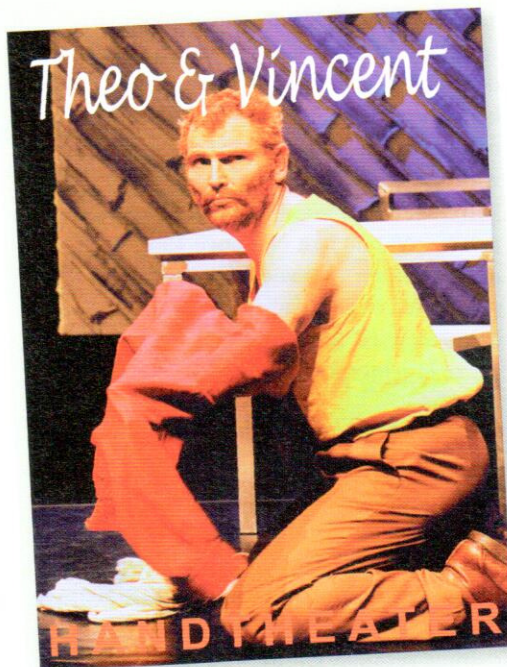
BROEDERLIEFDE IN GEBARENTAAL

OP DVD 'THEO EN VINCENT'

Door **Wendy Koops**

Het leven van Vincent van Gogh is net zo indrukwekkend als zijn schilderijen. Wereldwijd is de Nederlander bekend als geniaal maar geplaagd kunstenaar, als de man van de prachtige goudgele zonnebloemen, maar ook als de man die in een vlaag van verstandsverbijstering een stukje van zijn oor afsneed. 'Oor afsnijden' is in verschillende landen zelfs het naamgebaar voor Van Gogh. Vincents broer Theo was zijn steun en toeverlaat, degene die hem financieel en geestelijk ondersteunde en in hem bleef geloven toen er nog niemand naar zijn nu zo bewonderde schilderijen omkeek. Hoewel er voor Van Gogh al een naamgebaar bestond, moest er voor Theo en Vincent iets worden bedacht: Spaarzame T en Schilderende V. Ook gebruiken de twee in hun brieven woorden waarvoor nog geen gebaar bestond, zoals allerlei termen uit de schilderkunst. Het Handtheater bracht dat soort woorden terug tot de essentie: 'prepareren van schilderdoeken' werd bijvoorbeeld vertaald door de handeling aan te geven, namelijk het insmeren van het doek met een soort grondverf.

De intensieve briefwisseling tussen de broers is bewaard gebleven en het Handtheater gebruikt de teksten van deze brieven om het tweetal weer tot leven te brengen. Jean Couprie speelt Theo en John van Gelder speelt Vincent. De laatste twee jaar van Vincents leven worden aan de hand van fragmenten uit hun correspondentie in beeld gebracht. Tussendoor beelden de twee mannen steeds een van Vincents schilderijen uit dat ook kort te zien is: zo vormen ze bijvoorbeeld een brug, imiteren de paarden die daarover heen lopen of het

De beroemde schilder Vincent van Gogh voerde een levendige briefwisseling met zijn broer Theo. Het toneelstuk dat het Handtheater hierover maakte, is inmiddels vertaald naar een prachtige film die verkrijgbaar is op dvd.

kabbelen van het water dat onder de brug doorstroomt. Heel simpele bewegingen hebben een prachtig effect: zoals wanneer de lange vingers van Theo bloemen uitbeelden die door Vincent geplukt worden. Met weinig middelen - wat décorstukken, belichting, geluid, goed gekozen camerastandpunten - wordt een hele gedachtenwereld gecreëerd.

Het is heel slim om zo dicht bij de teksten uit de brieven te blijven. Ze leveren een schat aan informatie over de geesteswereld en de werkwijze van de grote schilder, maar ook over leven in de 19e eeuw en over de ontroerend diepe liefde tussen de twee broers. Uit de brieven spreekt heimwee en gemis,

terwijl de broers elkaar in de film direct toespreken en soms zelfs aanraken. Zo zie je hoe dicht hun levens met elkaar verbonden zijn en hoeveel ze elkaar steunen en troost bieden, terwijl ze toch heel ver van elkaar wonen.

Ze vertrouwen zowel hun dromen en verwachtingen als hun diepste angsten toe aan het papier. Theo is voortdurend bezorgd om Vincent, die als een bezetene werkt en vergeet goed voor zichzelf te zorgen. Hij geeft hem goede raad en spoort hem aan te blijven werken, maar vertelt ook over zijn eigen leven: hoe gelukkig hij is met zijn vrouw en kind, hoe het gaat op zijn werk. Vincent vertelt Theo over zijn schilderijen, over zijn zorgen over het geld dat hij van hem leent, over zijn gevecht tegen de demonen in zijn hoofd. 'Het leven lijkt op een boom waarvan de wortels heel erg zijn aangetast', schrijft Vincent over zijn steeds verslechterende geestelijke toestand. Als iemand zijn eigen situatie zo mooi heeft verwoord, waarom zou je zijn teksten dan inderdaad niet gewoon gebruiken?

Vincent pleegde op zijn 37ste, in 1890, zelfmoord. Het deed de vier jaar jongere Theo zo ontzettend veel verdriet dat ook hij geestelijk verward raakte, moest worden opgenomen en uiteindelijk een half jaar na zijn beroemde broer overleed. Dat zit niet in de film, wat jammer is. Nu wordt benadrukt hoe afhankelijk Vincent van Theo was, terwijl het andersom hetzelfde was, anders zou Theo niet zo kort na Vincent zijn gestorven. Van de andere kant is het een duidelijke keuze van de makers om te kiezen voor het perspectief van Vincent: we zien niet alleen wat hij aan Theo schrijft, maar we zien ook dingen die zich in zijn leven afspeelden, zoals het incident waarbij hij zijn oor afsneed of zijn worsteling tegen zijn gekte. Een te respecteren keuze, die een indrukwekkende film oplevert. ■